

Роль культури в освітньо-виховному процесі

О.В. КІР'ЯНОВА

Харківська національна академія міського господарства

Культура (від лат. *cultura* – оброблення, виховання, освіта, розвиток) – історично визначений рівень розвитку суспільства, творчих сил та здібностей людини, що виражені у формах та типах організації життя і діяльності людей, їх взаємовідношень, а також у створюваних ними матеріальних та духовних цінностях. Ядром культури є загальнолюдські цінності, а також способи їх відтворення та досягнення, що історично склалися. Але, будучи загальновідомим явищем, культура сприймається, засвоюється кожною людиною індивідуально, зумовлюючи її становлення як особистості.

Процес інкультурації молоді складний та різноплановий. Соціологічні дослідження свідчать, що молодь не орієнтована на самостійну культурну діяльність, тим більше на культурний саморозвиток. Хоча людина від народження перебуває в культурі, процес зростання проходить у культурних просторах, які несуть свою наповнюваність, мають спільні та протилежні позиції. Студентська ж молодь на момент вступу до вищого навчального закладу вже має певний культурологічний досвід: культурні інтереси, потреби та здібності. Одним із аспектів навчально-виховного процесу вищої школи є завдання не нав'язувати молоді, а допомогти їй освоїти нові зразки культурної діяльності, правильно використовуючи відповідні технології, здатні сприяти та коригувати даний процес.

Студентський вік – лише один із етапів культурного розвитку чи саморозвитку молоді. Йдеться про набуття студентською молоддю таких вмінь і навичок у процесі навчально-пізнавальної діяльності, які дозволять різнобічно сприймати, осмислювати факти та явища культури, формувати цілісний погляд на сучасний світ, синтезувати отримані знання та переносити їх на нові соціокультурні об'єкти. Процес формування таких умінь спрямований на оволодіння загальними культурологічними знаннями, пов'язаними з професійною орієнтацією студентів, а часом і непов'язаними, але необхідними для досягнення загальнокультурної компетентності.

Різноманітність культурних просторів надає можливість студентській молоді збагачувати свою життєдіяльність, створює умови для формування культурного потенціалу. Але таким чином проходить знайомство з досить протилежними культурними просторами: від кримінальних до елітарних. У цьому випадку зростає роль педагогічного

впливу: підтримати в правильному виборі або допомогти розібратися у складному перехресті культур.

Вища освіта спрямована не тільки на всебічний розвиток особистості, а й на культурний саморозвиток. Саме у цьому головна відмінність сучасного етапу освіти від педагогіки минулого. Гуманна педагогіка в центр своєї уваги ставить конкретну індивідуальність, що саморозвивається, тобто вирішальне значення надається процесам самовизначення, самоактуалізації, самореалізації. Засвоєння культурних цінностей є одним з аспектів саморозвитку студентської молоді, і можливості культури в процесі впливу на особистісний саморозвиток значущі. К.Горанов відзначив, що культура стає якісною ознакою способу життя людей у матеріальній та духовній життєдіяльності в умовах та обставинах, що склалися. Однак потенціал може так і залишитися не використаним, якщо не буде організовано спеціальних педагогічних умов для його реалізації.

Урахування в освітньо-виховному процесі культури як одного з провідних факторів саморозвитку сприятиме усвідомленій інкультурації, самореалізації та самовдосконаленню студентської молоді.